

Με τη Νόνα Μολέσκη

«Ο Καπετάν Γιακουμής»

Εχω την εντύπωση πως η ένταξη του «Καπετάν Γιακουμή» του Δημήτρη Κόκκου στο φετινό ρεπερτόριο οφείλεται στις «συστάσεις» της παλιάς επιτυχίας του ΘΟΚ, της παραγωγής του 1973 του ίδιου κωμειδουλλίου, σε σκηνοθεσία του Βλαδίμηρου Καυκαρίδη, σκηνικά Άντη Παρτζίλη, μουσική Στέλιου Αργύρη και με πρωταγωνιστές τους Ανδρέα Μούστρα, Αντώνη Κατσαρή κ.ά. Ενδεικτικό είναι το γεγονός ότι η παραγωγή του 1973 κυριαρχεί απόλυτα στο πρόγραμμα της φετινής παράστασης. Παρουσιάζεται με 13(!) φωτογραφίες και τρεις κριτικές. Κοιτάζοντας τα κατά 27 χρόνια νεότερα πρόσωπα των γνωστών ηθοποιών και διαβάζοντας τις αναφορές στη δουλειά τους, αρχίζει κανείς να νιώθει ότι εκείνη η παραγωγή πρέπει να εξέπεμπε γοητεία όμοια μ' εκείνη του έργου του Κόκκου.

Πρωτόλειο και άτεχνο, αλλά χαριτωμένο, με ελαττώματα που συγχωρούνται εύκολα χάριν στην πρωτιά της προσπάθειας του συγγραφέα, με χαρίσματα αξιοποιήσιμα στη σκηνή. Ας προσδιορίσουμε αυτά τα χαρίσματα για να τα αναζητήσουμε μετά στη φετινή παράσταση.

Ειδυλλιακή αθωότητα της ερωτικής γραμμής. Καλοπροαίρετο κωμικό κλίμα στα πρόσωπα και τις σκηνές της Ύδρας. Ευθύβολη άμεση σάτιρα ηθών και πολιτικής κατάστασης στις αθηναϊκές σκηνές. Και - χωρίς καμία συγκαταβατικότητα πια - πηγαίο χιούμορ στο σχεδιάσμα των χαρακτήρων των κεντρικών ηρώων - του καπετάνιου βουλευτή και του γιου του. Καλογραμμένοι ρόλοι και οι δύο. Ο Ύδραϊος καπετάνιος, αμόρφωτος, παρότι βουλευτής, ντόπιος παράγοντας που ξεσηκώνει τα ενθουσιώδη πλήθη, πονηρός και αφελής, συμφεροντολόγος και στοργικός γονιός. Προσφέρεται για ένα κωμικό σκίτσο, καλοσυνάτο, όμως, χωρίς καυστικές σατιρικές υπερβολές. Ο γιος του Γιακουμή - κούτσουρο, πολύ γελοίος στην αντίθεση της παθολογικής ανωριμότητάς του με τις έντονες προσπάθειες του πατέρα του να τον παντρεύει. Η ευθυμία και η αθωότητα της ατμόσφαιρας, οι χαριτολογίες της διαλεκτικής ντοπιολαλιάς, η παραμυθένια δομή της υπόθεσης - αναχώρηση, περιπέτειες στα ξένα, επιστροφή. Όλα αυτά κάνουν το θεατρικά πρωτόγονο έργο του Κόκκου να προσφέρεται για εύθυμο και αθώο σκηνικό ανέβασμα.

Αμφιβάλλω αν η παράσταση του ΘΟΚ έχει αυτές τις χάρες. Πώς να αποδείξω, όμως, την ύπαρξη ή την απουσία της αθωότητας σε μια παράσταση; Κούραση, γνώση και πείρα ήταν αποτυπωμένα στα περισσότερα πρόσωπα της παράστασης. Όπως του Σταύρου Λούρα, που αναγκάστηκε να παίζει το ρομαντικό νεαρό σφουγγαρά Μιχάλη, του Κώστα Βήχα, που μας έκανε να γελάσουμε, αλλά και να θυμηθούμε τα πολλά περιορισμένης νοήμοσύνης αγόρια που έχει παίξει στο θέατρο και στην τηλεόραση. Τη Στέλλα Φυρογένη, που παρότι δεν την πήραν τα χρόνια, είναι πολύ νευρωτική και σοφιστική για «Το Ελένη με την κατσίκα».

Αθώα υποκριτική μανιέρα και πληθωρικό χιούμορ, χωρίς αποστασιοποίηση από το ρόλο, έπρεπε να χρησιμοποιηθούν για τη δημιουργία του ρόλου του Καπετάν Γιακουμή. Η φωτογραφία του μακαρίτη Ανδρέα Μούστρα από την παράσταση του 1973 τα εκφράζει όλα αυτά. Ο Νίκος Χαραλάμπους, πιο Ευρωπαίος, πιο επιβλητικός, πιο «πυκνός» από ελαφρό, κουτοπόνηρο πολιτικάντη, αφελή και συμφεροντολόγο, αμόρφωτο και φαφλατά Καπετάν Γιακουμή. Εξέχει και δε χωράει στο ρόλο που του ανάθεσαν.

Και, βέβαια, σπουδαία πηγή αθωότητας θα ήταν η παρουσίαση του κειμένου στα χρονικά πλαίσια της εποχής του, με την αισθητική και την ατμόσφαιρα της Ύδρας και της Αθήνας του τέλους του 19ου αιώνα. Και καθόλου δεν μιλώ για ιστορικό ρεαλισμό, μιλώ για μια αισθητική πηγή απ' όπου και ο σκηνοθέτης και ο σκηνογράφος μπορούσαν ν' αντλήσουν εμπνεύσεις και λύσεις. Αλλά, δυστυχώς, και οι δυο τους προσπάθησαν να βγάλουν από το κείμενο σατιρικό διαχρονικότητα, την οποία το έργο του Κόκκου ούτε διαθέτει ούτε αποδέχεται. Αυτό το έργο ανήκει μόνο στο συγκεκριμένο λογοτεχνικό και αισθητικό είδος του ελληνικού κωμειδουλλίου του τέλους του 19ου αιώνα. Και να το βγάζει κανείς από τα ιστορικά και υφολογικά του πλαίσια είναι λάθος.

Ετσι, οι α la Μποστ φιγούρες στα μπαλκόνια των σκηνικών του Στέφανου Αθηναίτη πρόσθεταν στο κείμενο αταίριαστες διαστάσεις διαχρονικής κοινωνικής σάτιρας.

Η παράσταση προκάλεσε γέλιο σε αρκετά σημεία, το χιούμορ της είναι διαφορετικής υφής και ποιότητας από το χιούμορ του Κόκκου. Ο σκηνοθέτης Κώστας Δημητρίου μετέφερε στη σκηνοθεσία του την υποκριτική του μανιέρα της υπερβολικής έκφρασης, της έντονης κωμικής πίεσης στο θεατή με στόχο την πρόκληση γέλιου. Τέτοια υπερβολική κωμική πίεση ασκούν πάνω στο κοινό του «Γιακουμή», ο Ευτύχιος Πουλλαϊδης, η Λέα Μαλένη.

Προσωπικά, πιστεύω πως και ο Κώστας Δημητρίου και η παράσταση θα κέρδιζαν περισσότερο αν αυτός αναλάμβανε το ρόλο του Γιακουμή και όχι τη σκηνοθεσία.

Σταθετικά της παράστασης, οι φωνητικές δυνατότητες των ηθοποιών του ΘΟΚ (Φυρογένη, Λούρας, Χαραλάμπους, Πουλλαϊδης κ.ά.) χωρίς μικρόφωνα, ζωντανά, άβιαστα και όμορφα βγάζουν τραγούδια και μουσικούς διαλόγους.

Η μουσική του Μάριου Μελετίου - πολλή, γεμίζει την παράσταση, δεν εντυπωσιάζει, όμως, δεν αποτυπώνεται στη μνήμη. Η περιφορά των οργανοπαικτών στη σκηνή, πιστεύω, έσπαζε υπερβολικά τη συμβατικότητα των δρώμενων και δεν ταίριαζε στο συγκεκριμένο κείμενο και στο δραματικό είδος.